

MİMARİ FOTOĞRAF

ARCHITECTURAL PHOTOGRAPHY

Yücel Tunca | Galata Fotoğrafhanesi Fotoğraf Akademisi

*Mimari fotoğraf, fotoğraf tarihi kadar eski bir alan. Hiç abartılı değil bu iddia. Zira 1826 tarihli ve Nicephore Niepce imzalı ilk fotoğraf bir yapının çeşitli bölümlerine ait: 8 saatlik pozlama sonunda kaydedilen Niepce malikânesinin penceresinden bitişik binanın çatısı ve bacaları.**

*Bu ilk dönemlerin en önemli fotoğraflarından biri de yine mimari fotoğraf alanında değerlendirilebilir elbette: Louis-Jacques Mande Daguerre'nin 1839'da kaydettiği Paris'teki Temple Bulvarı görüntüsü.** Bu kez 20 dakika gibi dönemi için rekor sayılabilecek hızda kaydedilen görüntüde (henüz fotoğraf sözcüğü kullanılmaya başlanmamıştı ve bu görüntüyü kaydetme tekniği mucidinin adıyla, Daguerreotype olarak anılıyordu.) kalabalık oluşuyla ünlü bulvarın boş hali, iki tarafındaki binalar, birkaç ağaç ve zar zor seçilen, karaltı durumundaki iki insan yer alıyordu. Fotoğrafın macerası bu görüntülerle başlarken, mimari fotoğraf da aynı zamanlamayla kültür tarihinde yerini almış oldu.*

Önemini ve değerini hiç kaybetmeden, hatta tam tersine giderek artan değeriyle günümüzün en önemli fotoğraf alanlarından biri olarak kabul ediliyor mimari fotoğraf. Belge yanı sıra, ticari yanı sıra, sosyolojik yanı sıra ve süslemeci yanı sıra başlı başına bir uğraş, başlı başına bir profesyonellik alanı. Şimdi gelin dilimiz döndüğünce mimari fotoğrafın detaylarında geniş bir yolculuğa çıkalım. Bu yolculuk bizi, ister amatör, ister geliştirme ihtiyacını duyduğumuz profesyonel çalışmalarımızda umarım ki bir adım öteye taşır.

Anahtar Kelimeler: Mimari, fotoğraf, objektif, detay, perspektif

Architectural Photograph is as old as the history of the photograph. This is not an exaggerative claim. Because the first photograph dated 1826 and signed by Nicephore Niepce belongs to various parts of a building: recording of the adjoining building's roof and chimneys by 8 hours exposure from the window of Niepce's mansion.*

*One of the most important photographs of the incunabula can be also regarded in the architectural photograph category:** the image of the Temple Boulevard, Paris which was recorded in 1839 by Louis-Jacques Mande Daguerre. This time, in the image which was recorded in 20 minutes in record speed (the word photograph hadn't yet begun to be used and the technic of recording the image was called as it's inventer Daguerreotype), there were the empty state of the boulevard, buildings on the both sides, few trees and barely visible and loom two people. As the adventure of the photograph starts with these images, architectural photograph at the same time claimed it's place in the cultural history.*

Without losing the importance and value, even quite the contrary increasing the value, the architectural photograph is one of the today's most important photograph fields. As documentary, commercial, social and adornment ways, it's in itself a field of occupation, a field of professionalism. Now let's travel broadly in the details of the architectural photograph. Hope this travel will carry us a step forward in our either amateur or professional works that we need to improve.

Key Words: Architectural, photograph,, lens, detail, perspective

“Uzaydan dünyaya bakıldığında görülebilen, insan eliyle yapılmış tek yapı Çin Seddi'dir.” haberine çoğumuz pek de sorgulamadan inanmışızdır. Çünkü heyecan verici bir haber, etkileyici bir bilgidir bu. Gel zaman git zaman, haberin doğru olmadığı ortaya çıktı. O noktada fark ettik ki, olacak şey değilmiş zaten. Sonradan şunu da öğrendik: Yerküreden

birkaç bin kilometre uzaklaştığımızda dünya üzerindeki herhangi bir yapıyı görmek mümkün olamıyormuş.

Uzaya yolculuk yapma fırsatını henüz yakalayamamış milyarlarca insanın, ellerinde fotoğraf makineleriyle yollara düşüp dünyanın bin bir türlü halini görüntülemenin peşinde olduğu ise su götürmez bir gerçek. Bu fotoğraflama fa-

* <http://www.hrc.utexas.edu/exhibitions/permanent/wfp/>

** <http://en.wikipedia.org/wiki/Daguerreotype>

Mimari fotoğrafta mekan duygusunu izleyiciye aktarmak en önemli hedeflerden biri.
(Kaleiçi-Antalya) Fotoğraf: Yücel Tunca

aliyetinin, kimilerine göre ölümsüzlüğü aramakla bir ilgisi var. Dilimize bile yerleşmiş hatta: “O anı ölümsüzleştirmek istedim!” Fotoğrafçının kendine biçtiği devasa bir rol bu aslında... Öte yandan fotoğraf çekme eyleminin bir iş tanımı üzerinden değerlendirilebileceğini de biliyoruz hiç kuşkusuz. Pek çok usta fotoğrafçı, gerek basın sektörü, gerekse reklam sektörü için çalışıyor. Turizm, sanat, portre, eğlence, özel gün, bilim, endüstri, askeri ve hatta kriminoloji alanlarında üretilen ticari fotoğrafları da bunlara ekleyerek gösterişli bir çerçeve oluşturmak mümkün.

Mimari yapıların fotoğraflanması da büyük ölçüde ticari fotoğrafın kapsama alanına dâhil edilebilir. Biliyoruz ki milyonlarca amatör de, herhangi bir maddi beklenti ya da anlaşma söz konusu olmaksızın mimari yapıların fotoğraflarını üretiyor. İster ticari nedenlerle olsun, ister amatör heyecanlarla olsun mimari yapıların fotoğraflanmasındaki temel beklenti yapısal özelliklerin işlev, amaç ve teknik bakımdan açık ve belirgin biçimde görüntü düzlemine kaydedilmesidir.

Tarihi yapılardan, çağdaş yapılara; kent mimarisinden kırsal alan mimarisine; sıradan bir konuttan, anıtsal bir yapıya kadar tümü için geçerli bu. Örneğin, Eugene Atget 1900’lerin başlarında Paris’i¹ ya da George Georgiou 2000’lerin ilk on yılında Türkiye’yi² daha çok yapılar üzerinden anlattılar. Bu usta fotoğrafçılar, bize bir dönemin sosyal, kültürel ve hatta ekonomik yansımalarını yapıların karakteristiği ve çevre ile ilişkileri üzerinden anlatmayı tercih etmişlerdi.

Bir mekanı görsel yolla betimlerken atmosferin yanı sıra yapının teknik özelliklerini de yansıtmak gerekiyor. (Ertuğrul Tekke Camii -İstanbul) Fotoğraf: H.Murat Ceylan

1 <http://www.atgetphotography.com/The-Photographers/Eugene-Atget.html>

2 <http://www.georgegeorgiou.net/gallery.php?ProjectID=148>

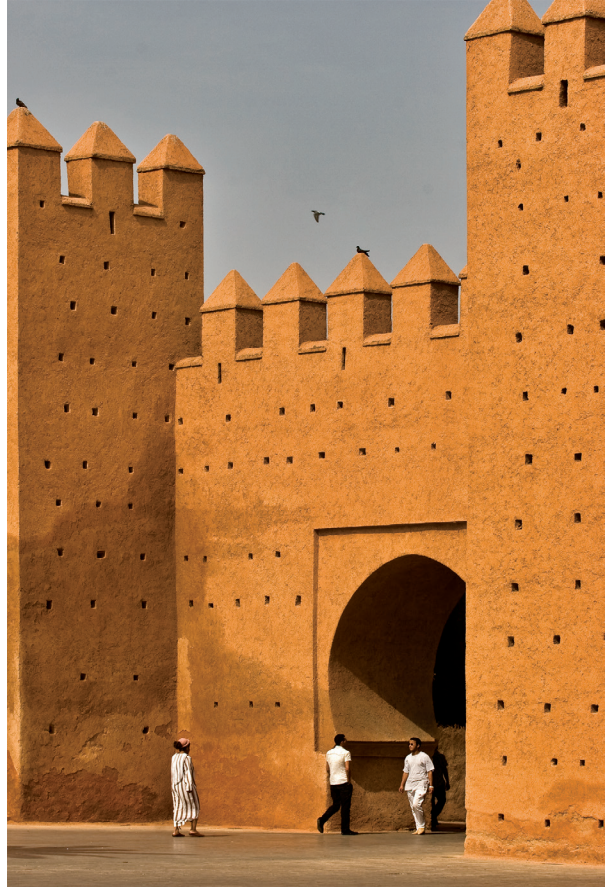
Şehirlerin ruhunu dönemsel katmanlar halinde oluşturan mimari çeşitlilik, söz konusu şehirlerdeki sosyal hayata, kültürel yapıya ve ekonomik süreçlere dair büyük ipuçları barındırıyor. (Yeni Cami-İstanbul) Fotoğraf: Yücel Tunca

Bir Yapının Portresini Çekmek

Mimari yapıların fotoğraflarını çekmek, bir insan portresi çekmeye benzer. Nasıl ki çok iyi tanımadığınız bir insanı fotoğrafa yansıtmak neredeyse olanaksızsa, mimari yapılar için de bu böyledir. Doğru ışığı araştırmadan, doğru renkleri kullanmadan görüntülediğiniz bir insanın fotoğrafı çoğu zaman ancak vesikalıkların gösterdiği kadar bir bilgi taşır. Ve tabii aynı şey yapılar için de geçerlidir.

Elbette vesikalıklar gibi son derece teknik uygulamalara da gereksinim duyuyoruz hayatımızda. Tıpkı mimari yapıların fotoğraflamalarında zaman zaman gereksinim duyduğumuz gibi. Bu iki yaklaşım yer yer birbirinden köklü biçimde ayrışır, bazen de iç içe geçer. Bu nedenle mimari fotoğraf denilince bir ayırım yapma ihtiyacı kendini gösterir: Yorumlu mimari fotoğraf ve yorumsuz mimari fotoğraf.

Yorumsuz mimari fotoğraf biçimi, yapıların teknik özelliklerini açığa çıkarma, görünür kılma amacıyla çekilen fotoğraflarda uygulanır. Bir anlamda teknik çizimler gibidir. Hacim, perspektif, kitleler ve yapı elemanlarının bütün içindeki konumları hakkında bilgi verirler. Mimarın tasarımının nesneleşmiş, hayata geçmiş halidirler. Daha çok mimarlık kuruluşları, inşaat firmaları ve resmi kurumların belgeleme işlemleri için üretilirler. Ön ve yan cephe görünümleri, genelde üst açıdan gelen cephe ışığı kullanılarak ve yatay çizgilerle dikey çizgilerin orijinal açılırları korunarak elde edilirler. Bu tür fotoğraflarda objek-

Yorumsuz fotoğraf oluşturmak istendiğinde yapının özellikle dikey çizgilerinin perspektif kazanmamasına, eğilip bükülmesine dikkat edilmeli, gün ışığının orta sertlikte (öğle öncesi ve öğle sonrası) yapının üzerine düşüyor olmasına özen gösterilmelidir. (Rabat-Fas) Fotoğraf: Yücel Tunca

Bir insanın portresini çekerken ışık ve gölge, kişinin karakteristik özelliklerini açığa çıkarmak için kullanılan en önemli yardımcılarıdır. Mimari fotoğraflar çekerken de ışığın ve gölgenin yapının üzerinde belirginleşireceği formlara dikkat edilebilir. Derinlik ya da rölyef(kabartma) etkisi açılı gelen ışık sayesinde artırılabilir. (Süleymaniye Camii-İstanbul) Fotoğraf: H.Murat Ceylan

tiflerin neden olabileceği optik deformasyonlardan uzak durulması esas teşkil eder.

Yorumlu mimari fotoğraf biçiminde ise fotoğrafçının varlığı daha fazla hissedilir. Adından da anlaşılacağı üzere fotoğrafçı, yapı hakkındaki bilgisini ve gözlemlerini yeni bir bakış açısıyla fotoğrafa yansıtır. Bu sırada yapının düşeyler ve yatayları, ışık ile olan ilişkisini, çevre ile olan bağlarını bir anlamda yeniden kurgular. Bazı uygulamalarda yapının orijinal görüntüsü geniş açılı objektiflerin neden olduğu perspektif farklılaşmasıyla tümüyle deforme edilir. Dramatik ışık kullanımı yaygındır. Üstten, alttan ve çoğu zaman da yandan gelen ışık ile gölgeler uzatılarak yapının üzerindeki leke değerleri farklılaştırılır. Dış çizgileri itibarıyla belirgin farklılıklar gösteren cami, kilise, köprü gibi yapılarda ters ışık kullanmak suretiyle silüet olarak adlandırılan karanlık

formlar oluşturulur. Yapının kendi özelliklerinden hareketle yola çıkıp optik ve ışık olanaklarının desteğiyle ulaşılan yeni estetik düzey, yorumlu mimari fotoğrafı çok daha geniş kitlelerin ilgi alanına dâhil eder. Mimarlık ve inşaat firmalarının tanıtım faaliyetlerinden turizme kadar fotoğrafların kullanım alanını genişletir.

Mimarlık ve İnşaat Firmaları İçin Mimari Fotoğraf

İnşaat faaliyetinin belgelerini fotoğraf yoluyla oluşturmak amacıyla birçok mimarlık ve inşaat firmasının talebiyle fotoğraf üretimi gerçekleştirilir. Bazen bu tür çekimler fotoğraf alanında ehil olmayan ancak yapı üretimi konusunda birikim sahibi kişilerce yapılır. Fotoğrafa bakan insanda tarif edilmesi

Geniş açılı objektifler ister iç mekanda, ister dış mekanda olsun geniş alanları görünür kılarken aynı zamanda neden oldukları perspektif genişlemeyle büyüklük hissini artırır. (Ertuğrul Tekke Camii -İstanbul) Fotoğraf: H.Murat Ceylan

Optik deformasyonlar bazen mekânların duygusunu değiştiriyor, subjektif yorum katıyor. Bu nedenle yorumsuz mimari fotoğraf daha çok ticari ve tanıtım fotoğrafı alanlarında tercih ediliyor. (Kazablanka-Fas) Fotoğraf: Yücel Tunca

Gölgeler, fotoğraflarda fazladan grafik etkiler yaratmak için de kullanılabilir. Bu durumdan iyi yararlandığında görsel zenginleşme sağlanabilir. (Surlar-Diyarbakır) Fotoğraf: Yücel Tunca

Geniş açılı objektifler ister iç mekanda, ister dış mekanda olsun geniş alanları görünür kılarken aynı zamanda neden oldukları perspektif genişlemeyle büyüklük hissini artırırlar. (Ertuğrul Tekke Camii -İstanbul) Fotoğraf: H.Murat Ceylan

Bir yapının düşey çizgilerinin eğim kazanmadan fotoğflanabilmesinin yollarından biri yapı yüksekliğinin orta noktasından çekim yapmaktır. (Pertevniyal Valide Sultan Camii -İstanbul) Fotoğraf: H.Murat Ceylan

Yapıdan uzaklaşıp, üst açıdan fotoğraflanması düşey yüzeyler olan cephe ve yan cepheyi görünür kılarken aynı zamanda çatı bölümü hakkında da bilgi verir. (Antalya) Fotoğraf: Yücel Tunca

Mimari yapının karşı orta yüksekliğine çıkılmadığı durumlarda fotoğraf makinesinin merceği ekseni yere paralel tutulmalıdır. Bu durumda fotoğrafın alt bölümünde geniş bir boşluk kalacak ancak yapıda deformasyon oluşmayacaktır. Alt bölümde oluşan boşluk istenildiğinde kesilerek fotoğraftan atılabilir ya da bu bölüm renk ya da nesnelere desteklenerek görünürlüğü güçlendirmekte kullanılabilir. (Çekmeköy-İstanbul) Fotoğraf: Yücel Tunca

güç bir rahatsızlık hissi oluşturacak kadar teknik bakışla üretilmiş görseller; bir yandan yapı üretimi hakkında bilgi sahibi ve bir yandan da estetik donanımını teknik bilgi ile bütünleştirmiş kişilerin çekebileceği çok yönlü işlev kazandırılmış fotoğrafların yanında fazlasıyla eksik kalırlar.

Bir yapıyı fotoğraflarla anlatabilmek için genel plan adı verilen ve yapının bir ya da birkaç cepheden birden görüldüğü türden fotoğraflarının çekilmesi gerekir. Tek cepheli çekimler çoğunlukla, ön, yan ve arka cephe olarak kabul edilir. Tek cepheli yapı çekimlerinin yorumsuz versiyon-

*Uzak mesafeden, tele objektif kullanılarak yapılan çekimler yapı perspektiflerinde orijinal perspektiften sapmayı büyük ölçüde engeller.
(Bakü-Azerbaycan) Fotoğraf: Yücel Tunca*

larında fotoğrafçı, yapı yüksekliğinin orta noktasını karşılayacak bir yüksekliğe çıkararak (bu çekimi yapmaya uygun karşı yapılar veya vinç sistemleri kullanılır) ve mümkün olan en az deformasyonu oluşturacak objektifi tercih ederek çekimini gerçekleştirir. Böylelikle fotoğraf karesinin düşey çizgileri yapının düşey çizgilerine ve fotoğraf karesinin yatay çizgileri, yine binanın yatay çizgilerine paralel tutulmuş olur ve görünümde perspektif kaçmasından kaynaklanan deformasyonlar oluşmaz.

Fotoğrafçı görüntüleyeceği yapının orta karşı noktasına çıkamıyorsa, bu kez uzaklaşarak yapıyı kadrajına sığdırmaya çalışmalıdır. Uygun bir uzaklaşma alanı bulunduğu anda, 50 mm ve üstü odak uzunluğuna sahip objektifleri kullanarak ve mutlaka mercek düzlemini yer çekimine göre doksan derecede tutarak çekim yapmalıdırlar. Yani objektif hiçbir biçimde yukarı kalkmamalı ya da aşağıya doğru eğilmemelidir. Yerçekimine doksan derecelik mercek düzlemi oluşturulamazsa fotoğraflarımızda yine perspektif bozulmasına sebep oluruz. Doğru bir uygulamada fotoğrafın alt bölümünde gereksiz bir boşluk oluşması kaçınılmazdır. Eğer herhangi bir figür veya nesne ile bu boşluk doldurulamıyorsa, kadrajlanarak fotoğraftan atılmalıdır.

Bir diğer olası uygulama, yapıdan daha da uzaklaşıp tele objektif kullanarak çekim yapma uygulamasıdır. Tele objektif kullanımı, özellikle açık alanlara inşa edilen yapıların çekimlerinde distorsiyonu önlemenin, açı bozulmasının önüne geçmenin kolay yollarından biri olarak kabul edilir.

PC Objektifler

Yapıların perspektif özelliklerini bozmadan onları fotoğraflamanın yukarıda saydıklarımızın dışında çok daha profesyonel bir yöntemi var: PC objektifler kullanmak. Mimari fotoğraf alanında kariyer yapan fotoğrafçıların ekipman listelerinde ilk sırayı alan bu objektif türü "Perspective Control" sözcüklerinin kısaltması olan PC kısaltmasıyla anılır.

PC objektiflerin diğer objektiflerden temel farkı gövde yapılarının sabit olmayışı... Shift özelliği olan bir objektif yaklaşık orta alanında yer alan bazı düğmeler aracılığı ile kaydırılabilir ve ön bölümündeki merceklerin bu yukarı veya aşağı hareketi sayesinde perspektifin düzelmesi mümkün olabiliyor. Tilt özelliği olan objektiflerde ise, ön bölümdeki mercekler sola ve sağa kaydırılarak yine perspektifte düzelmeyi sağlayabiliyorlar. Günümüzde Canon marka 17 mm, 24 mm, 45 mm ve 90 mm; Nikon marka 24 mm, 45 mm, ve 85 mm PC tilt (yatay kaydırmalı) ve shift (dikey kaydırmalı) objektifler yaygın olarak kullanılıyor.

Yapıların fotoğrafını çekerken tek cepheli bakıştan bahsetmiş, diğer ikisini sonraya bırakmıştık. Fotoğrafçılar mimari çekimlerde tek cepheli çekimlerin yanı sıra, yapının konumu izin veriyorsa iki cepheli çekimleri de mutlaka gerçekleştirirler. Bu çekimlerde genelde ön ve yan cepheler aynı kare içinde gösterilir ve bazen de yan ve arka cepheler de bir seçenek olarak kaydedilir.

Soldaki fotoğraf, fotoğrafçıların çoğu zaman tercih ettikleri gökyüzü boşluğu bırakılarak yapılmış bir çekime örnek olarak gösterilebilir. Bu tür çekimlerde yapının içe doğru eğim kazanacağı bilinmelidir ve bu belirgin bir deformasyondur. Sağdaki fotoğrafta ise yapının deforme olmaması için objektif eksenine yere paralel tutulmuştur. (Aşkabat-Türkmenistan) Fotoğraf: Yücel Tunca

Gökyüzünün mavi rengi ve beyaz bulutlar, yan açıda ışık alan yapının üst bölümünü süslüyor ve pozitif bir duygu oluşmasına neden oluyor. (Maçka-İstanbul) Fotoğraf: Yücel Tunca

Cepheler bakımından son biçim, üç cepheli çekimlerdir ki ön, yan ve üst cepheleri kompoze eder. Bu tür fotoğraflar için kuşkusuz çekilecek binadan daha yüksek bir yapıya gereksinim duyulacaktır.

Gökyüzünün rengi, pozitif duygular oluşturulmak istenen her fotoğrafta olduğu gibi mimari fotoğraflarda da mavi olarak tercih edilir. Gökyüzünün koyu mavi rengini, açık güneşli havalarda nitelikli objektifler kullanarak ve güneş ışığını arkamıza alarak kolayca elde edebiliriz. Polarize filtre kullanıldığı durumlarda bu mavi renk çok daha derin bir maviye dönüşebilir, etkisi daha da artmış oluyor. Güneş ışığının karşımızdan gelmesi durumunda ise iki seçeneğimiz oluyor elimizde: Ya koyu pozlama yaparak

yapı silüeti elde edeceğimiz ve bu sırada gökyüzü daha mavi görünecek ya da fazla pozlama yaparak yapının detaylarını açığa çıkaracağız ve bu durumda da gökyüzü aşırı aydınlanacağı için beyazlaşmış olacak. Şunu da hatırlamakta yarar var: Mavi gökyüzündeki küçük parçalı beyaz bulutlar her zaman ilgi çekicidir ve izleyicide olumlu duygular yaratır. Kapalı havaların, gri bulutların depresif etkisini aklıda tutmakta fayda var.

İnşaat süreci ya da inşaatın tamamlandığı dönem fotoğraflanıyorsa ve hatta günlük yaşam devam ederken mimari yapılar fotoğraflanıyorsa çevre durumuna çok dikkat edilmeli. İnşaat artıkları, demir yığınları, kağıt ve naylon atıklar, çöp yığınları veya park halindeki araçların durumu,

Yapıların iki cephesinin aynı anda görünmesi, fotoğrafta yer alan bilginin artmasını sağlayabilir.
(Dolmabahçe Camii-İstanbul) Fotoğraf: H.Murat Ceylan

konumu dikkatle gözden geçirilmeli, olanak varsa tüm bu dikkat dağıtacak ve negatif duygular oluşturabilecek unsurlar çerçeve dışında tutulmalı ya da çerçeve dışına taşınmalı.

Mimari Fotoğrafta İnsan Ögesi

İnsanların fotoğraflardaki görünürlüğü de üzerinde ciddiyle durulması gereken konuların başında geliyor. Yorumsuz mimari fotoğraf uygulamalarında çoklukla insan veya hayvan gibi canlı unsurlara yer verilmesi talep edil-

Mimari fotoğraflarda mavi gökyüzünün kullanımı ne kadar olumlu bir izlenim yaratırsa (solda / Fotoğraf: Yücel Tunca), gri bulutlu ya da beyaz parlak gökyüzü o kadar kaygılı, rahatsız edici bir izlenim katıyor ve dikkat dağıtıyor (sağda / Fotoğraf: H.Murat Ceylan).

Mimari fotoğraf sadece yapının genel görüntülerini kapsamıyor. Yapıdan elde edilecek kapı, pencere, çatı, merdiven boşluğu, süslemeler vb. detaylar daha fazla bilgi edinmemizi sağlar. (Alta / Fotoğraf: Yücel Tunca ve üstte / Fotoğraf: H.Murat Ceylan)

miyor. Sadece bazı durumlarda yapının boyutları hakkında bilgi oluşturmak için izleyiciyi konudan koparmayacak biçimde yerleştirilmiş bir insan fotoğrafta yerini alabiliyor.

Bunun gibi durumların dışında özellikle inşaat firmaları için yapılan fotoğraf çekimlerinde işçi-tekniyen-mühendis figürleri kıyafet ve beden dillerine dikkat edilerek kompoze ediliyor. Konfeksiyon atölyesinden yeni çıkmış işçi kıyafetlerinin kullanıldığı fotoğraflar durumun komikleşmesine, gerçeklikten kopmasına sebep oluyorsa, son derece eski ve yıpranmış kıyafetler de güven duygusunda eksilmeye neden oluyor. İş güvenliği için alınmış ve uygulanmakta olan önlemler fotoğraf çekimleri sırasında da hiçbir zaman göz ardı edilmemeli. Fotoğraflanan işçi, tekniyen ve mühendisler iş güvenliğinin zorunlu kıldığı giysileri çekimler sırasında da kullanmaya devam etmeli.

Fotoğrafçılar da çalışmalarını zorlaştıracak olmasına rağmen çekim süresince baret ve renkli iş yelekleri giymeli, koruyucu tabanı olan çizme veya botlar kullanmalı.

İnşaat alanları dışında, mimari yapıların fotoğraflarını çekerken pencereden bakmakta olan, bina kapısından çıkan, yapının önünde duran veya yürümekte olan insanlara da muhakkak dikkat edilmeli. Bunun çeşitli sebepleri var. Çekilecek fotoğrafları reklam ve tanıtım amaçlı kullanılacak ise fotoğraflarda görünen kişilerin modellik hakları devreye

*İnşaat fotoğraflarında çevrenin düzenli görünmesine dikkat edilmesi, işgüvenliğine özen gösterildiğine dair göstergelerin de fotoğrafta yer alması gerekir.
(Azerbaycan) Fotoğraf: Yücel Tunca*

girecektir ve bu kişilere telif ücreti ödenmesi gerekebilecektir. Bu nedenle çoğu zaman sözleşmeli modellerle çalışma yapmak, çekimi talep eden firmanın ve fotoğrafçının etik ve yasal sorunlar yaşanmasını engelleyecektir. Sözleşmeli modellerle çalışmanın bir diğer getirisi de yapının temsil ettiği statükoya uygun kostüm ve beden dillerinin fotoğrafta kolayca uygulanabilmesi olacaktır.

Nadiren de olsa bazı firmalar renk veya efekt filtresi kullanımlarına ya da fotoğraflarda sayısal düzenlemelere sıcak bakabilirler. Gerçeküstü imaj oluşturmak için kullanılan bu yöntemler yaratıcı zihnin sınırları kadar geniş, seçkin beğenin kabulü kadar sınırlıdır. Bu yüzden –eğer özellikle sıra dışı bir çalışma yürütülüyorsa- absürd uygulamalardan, yapı ile izleyici arasındaki bağı topyekün ortadan kaldıracak müdahalelerden mümkün olduğunca kaçınmakta fayda vardır. Buna paralel olarak estetik olarak son derece güçlü bir mizansenin de mimari anlayışa ters, teknik uygulama yöntemlerine aykırı olmaması için büyük özen gösterilmelidir.

Kamu Kurumları İçin Mimari Fotoğraf

Mimari fotoğrafın bazı kamu kurumları tarafından talep edilmesi de günümüzde sıklıkla rastlanan durumlar arasında. Belediyeler ya da bakanlık düzeyindeki örgütlenmeler şehircilik perspektifinin gelişmesiyle beraber çoğu

*İnsan ya da diğer canlıların mimari fotoğraftaki işlevi, diğer fotoğraf alanlarından farklılık kazanıyor. Özellikle insan kullanımı yapının boyutları, yapının kullanım alanı ve hitap ettiği kesimler bakımından yeni bilgiler edinmemizi sağlıyor.
(Bakü-Azerbaycan) Fotoğraf: Yücel Tunca*

Fotoğraflarda görünen kişilerin, diğer fotoğraf alanlarının yanı sıra ticari fotoğraf alanında da haklarının gözetilmesi fotoğrafçının öncelikleri arasında olmalıdır. Etik ve hukusal açıdan genel yaklaşım, fotoğrafta beş kişiden daha az sayıda insan görünüyorsa yazılı izinlerinin alınması yönündedir. (Kapalıçarşı-İstanbul) Fotoğraf: H.Murat Ceylan

Tarihi yapılar fotoğflanırken detaylar mümkün olduğunca görünür kılınmalıdır. (Solda Arap Cami ve sağda Piyalepaşa Camii-İstanbul) Fotoğraflar: H.Murat Ceylan

zaman envanter oluşturmada fotoğraflardan yararlanıyorlar. Burada bir gerçeğin altını çizmek lazım: Kamu kurumları tanıtım faaliyetleri dışında fotoğrafa gereken ciddiyetle bakmıyorlar. Farklı bakış açısına sahip bürokratların masa başına geçeceği günler gelene kadar arşivler niteliksiz fotoğraflarla doldurulmaya devam edecek.

Işığı, kompozisyonu, çevresel faktörleri gözeterek oluşturulan fotoğraflarla, zamanlama derdi taşımadan, hava koşullarına ve ışığa önem verilmeden, yapı formlarını yapının

fonksiyonlarını açığa çıkaracak biçimde çerçevenin içine yerleştirme bilgi ve donanımına sahip olmadan çekilen fotoğraflar arasındaki farkı bilmeyenler esasen çağımızın en büyük görsel çöplüğünü oluşturuyorlar. Oysa bilinmelidir ki birer organizma gibi yaşayan şehirler ve onların her türlü yapı parçacıklarının fotoğrafları, geçmişe ve bugüne dair eşsiz birer belgedirler.

İster kendi devinimleri içerisinde, ister liberal politikalar sonucu zor kullanılarak değiştiriliyor olsunlar; şehirleri-

Fotoğrafların çekimi sırasında ya da sonrasında uygulanacak efektler, çekim konseptine uygun olmalıdır. Özellikle ticari işlerde filtre ya da yazılım efektlerinin talep edilip edilmediği konusu başlangıç aşamasında açıklığa kavuşturulmalıdır. (4. Levent-İstanbul) Fotoğraf: Yücel Tunca

Şehirleri yaşadığı değişimi belgelerken mimari fotoğraflardan büyük ölçüde yararlanılır. (Yedikule-İstanbul) Fotoğraf: Yücel Tunca

Nahcivan'daki bu toplu konutun görünümü, ülkenin sosyal durumunu da özeltiyor. Fotoğraf: Yücel Tunca

mizin yüzü hızla farklılaşıyor. Kimisi için çağa ve ihtiyaçlara ayak uydurma, kimisi için de büyük bir mimari ve çevresel kıyım olarak görülen “kentsel dönüşüm”ü fotoğraflar kadar iyi yansıtabilecek kaç iletişim aracı sayabiliriz ki? Bu noktada belgesel fotoğraf durağına geldiğimizi ve burada biraz oyalanmak gerektiğini söyleyebilirim.

Belgesel Fotoğraf ve Mimari Fotoğraf

Belgesel fotoğraf, insan ya da diğer canlıların hayat akışlarından ve hatta bazen cansız nesnelere “oluş halleri”nden kesitler sunan bir fotoğraf türü olarak tarif edilebilir. Belgesel fotoğrafın bir alt başlığı var ki, asıl söz etmek istediğim yer orası: Sosyal belgesel fotoğraf. Bu ayrım gerek fotoğrafçı, gerekse de izleyici olarak insanı, insan oluşunun getirdiği sorumluluklarla baş başa bırakıyor. Kontrolsüz büyüyen ve yapılaşan şehirleri, altyapı sorunlarını, olanakların adaletsiz dağılımından kaynaklanan sosyal problem ve çatışmaları, şehirlere ruhlarını kazandıran mimari yaklaşımların dönem dönem yok edilme sınırına gelişlerini, rantçı yaklaşım-

Bakü'deki hızlı kentsel değişim, toplumsal katmanlardaki refah artışıyla çelişiyor. Bu türden sorunları mimari fotoğraf üzerinden belgelemek son derece mümkün. Fotoğraf: Yücel Tunca

larla neo liberal politikaların elele vermesiyle tarihi değerlerin nasıl kolayca gözden çıkartılabildiğini saptamaya, teşhir etmeye, itirazı örgütleme zemin hazırlayan son derece aktivist bir fotoğraf türü olarak sosyal belgesel fotoğrafa gereken önemi belki de her zamankinden fazla vermemiz gerekiyor.

Üstelik sosyal belgesel fotoğraf çoğu zaman sanıldığı üzere yalnızca muhalif politikaların bir aracı da değildir. Belediyelerin, sivil toplum örgütlerinin ve devlet yapısındaki pek çok organın yararlanabileceği sosyal belgesel fotoğraf, genel anlamda insana ve topluma ayna tutmak; sorunları ve hatta bazen çözüm yollarını görünür kılmak demektir.

Bu perspektiften bakıldığında mimari alanda da, özellikle şehircilik yaklaşımları geliştirilirken -eğer yönetici pozisyonunda bulunan kadrolar gerçekten insan odaklı çalışan, toplumsal hayatın adalet ve barış gereksinimi duyduğunu bilen, özlediğimiz türden sorumlu bireylerden oluşuyorlarsa- sosyal belgesel fotoğraftan yararlanılabilir.